

N:o 23.

Af herr **Spånberg**, om förhöjdt anslag till kemiska stationen i Jönköping.

Uti en tid af så svårt betryck som det, hvaraf landtbruket för närvarande lider, torde hvarje medel böra tillgripas, som, om det ock ej är i stånd att hjälpa hvarje enskild landtbrukare, dock kan för en stor del af desamma lätta de närvarande bekymren. Jag syftar härmed på befrämjande af en rationel mosskultur. Riksdagen har genom inrättandet af odlingsfonden redan visat, hvilken ofantlig betydelse uppodlandet af våra milliontals tunnland mossar eger. Men det är ej nog att blott uppodla dessa, de måste ju äfven brukas så, att stadigvarande, största vinst kan uppstå. Härtill fordras likväl i första rummet insigter hos odlarne, men denna kunskap är tyvärr hvarken ännu fullt vunnen, ej heller på långt när tillräckligt spridd. Oupphörligen anställas nya försök och göras nya rön, men ännu saknas här i landet en anstalt, som kan gå i spetsen för utvecklingen och genom vetenskapligt och praktiskt väl ledda experiment fastställa de bästa metoder, som kunna föra mosskulturen framåt.

En sådan anstalt finnes, som bekant är, i Tyskland, nemligen »die Moor-Versuchs-station in Bremen». Tanken på en dylik anstalts inrättande uttalades först af professor Nobbe i Tharandt på den agrikulturkemiska kongressen i Bremen år 1874. Utaf den naturvetenskapliga föreningen i Bremen och af föreningen mot mossbrännandet blef idén lifligt understödd, men först genom den preussiska åkerbruksministrerns medverkan blef anstalten grundad år 1877. Densamma står under uppsigt af »die Central-Moor-Commission», en nämnd med säte

i Berlin och bestående af 5 à 7 ledamöter, utaf hvilka en utses af staden Bremen, minst 4 af preussiske åkerbruksministern samt sedan år 1879 en af preussiska »Landes-Oekonomie-Collegium». Denna nämnds verksamhet består, utom i utarbetandet af stadgarne och arbetsplanen samt förberedelserna för arbetet vid försöksanstalten, uti 1:o utforskandet och klargörandet af alla de förhållanden i mossdistrikten, hvilka hafva inflytande på jordens kultur, och 2:o utrönandet af de medel, som bäst egna sig för att göra jordbruket i mossdistrikten mera lönande. Bland de till dessa uppgifter hörande frågor, som falla inom nämndens arbetsområde, äro:

a) i främsta rummet afgifvandet af betänkanden öfver såväl mått och steg i allmänhet för mosskulturens höjande som åtgärder af administrativ och legislativ natur rörande förhållandena i mossdistrikten;

b) utredandet af mossarnes geografiska läge, utsträckning och mäktighet, deras nuvarande brukning och begagnande samt dithörande förhållanden, under det att lösandet af vetenskapliga och speciala frågor, som beröra landtbruket och dess binäringar, tillfaller mossförsöksanstalten.

Denna anstalt har till uppgift i allmänhet att genom arbeten på laboratorium och försöksfält utforska de medel af vetenskaplig och praktisk natur, som kunna befordra mosskulturen.

För denna anstalt, hvars personal består af en vetenskapligt bildad »Dirigent», en i landtbruket förfaren och äfven vetenskapligt bildad medhjelpare, »kulturtekniker», samt flere assistenter, var (enligt protokoll den 19 »Sitzung der Central-Moor-Commission», sid. 53) för arbetsåret 1885—86 uppgjord följande

S t a t.

<i>Inkomster:</i>	Mark.
Analyser och konsultationer	3,000.
Räntor	300.
Bidrag af »der Landwirthschaftliche Verein»	400.
D:o » »der Naturwissenschaftliche Verein»	400.
Statstillskott.....	29,350.
	Summa riksmark 33,450.
<i>Utgifter:</i>	
Löner och hyror.....	17,900.
Inventarier.....	1,000.
	Transport riksmark 18,900.

	Transport riksmark	18,900.
Eldning och lyse		1,000.
Bibliotek		350.
Reagentier		500.
Allmänna omkostnader		1,150.
Reseomkostnader		3,500.
Försöksfält och belöning för mossodling		8,050.
	Summa riksmark	33,450.

Denna anstalt har efter de första årens trefvande försök så småningom kunnat utarbeta metoder, som, tillämpade i större skala, visat sig vara mycket gynsamma så väl i tekniskt som särskildt i ekonomiskt afseende, så att förut öde sträckor förvandlats till blomstrande kolonier, och mossjorden der stigit i ett förut ej anadt värde.

Med detta exempel för ögonen och med tanke på de ouppodlade och efter förut kända metoder till stor del obrukbara, vidsträckta mossmarker, som finnas inom vårt land, och hvilka genom rationel skötsel kunna uppbringas till en hög grad af bördighet, så att en talrik befolkning derpå kan hafva sin bergning, kan jag icke annat än för min del finna lämpligt, att en dylik anstalt inrättades äfven i Sverige.

Mosskulturen har visserligen gamla anor i vårt land, odlings- och brukningsätt äro använda, som både särskilja sig från och likna de utomlands modernt vordna, men de äro nu mera icke tillfyllestgörande. Derigenom att nyligen tillförlitliga metoder uttänkts att med säkerhet bedöma, hvilka gödningsämnen och hvilka mängder deraf visat sig lämpligast för de olika jord- och växtarterna, och derigenom att nyuppfunna och billiga gödningsämnen kommit i handeln, hafva nu mera gynsamma resultat vunnits. Dessa äro likväl ännu icke, som sig borde, hos oss allmänt bekanta. Men det höfves oss ej att blindt följa gifna, utländska föredömen, vi måste sjelfva genom oafåtligt arbete, som kommer vida kretsar till gagn, söka att utvidga våra insigter. Vårt land har dessutom i så väl socialt som ock klimatiskt och geognostiskt hänseende så många egendomligheter, att dessa måste särskildt beaktas. Detta arbete kan icke ensamt af enskilda landtbrukare eller ens af desse i förening utföras, då ju insigter och kapital i tillräcklig mån icke förefinnas. Derför måste staten med sin hjälpande hand ingripa.

Platsen för en försöksanstalts upprättande torde lämpligast vara Jönköping, såsom varande ej blott på nära håll omgifvet af stora mosstrakter, utan äfven centralt beläget för södra och mellersta de-

larne af Sverige, landets mest befolkade trakter. I Stockholm finnes visserligen kongl. landbruksakademiens experimentalfält med sitt laboratorium, men dess uppgift omfattar ju landbruket i dess helhet, och dess krafter äro fullt upptagna på detta omätliga arbetsområde. Dessutom behöfves ju här, som vid all annan mensklig verksamhet, delning af arbetet, för att komma till ett bättre resultat.

Mossförsöksanstaltens uppgift och verksamhet skulle bestå uti:

1:o att kemiskt och fysikaliskt undersöka olika mossjordsarter, med dertill hörande alf- och jordförbättringsmedel samt gödningsämnen, och att bidraga till utforskandet af tillförlitliga metoder härför. Till dessa arbeten, som för den närmaste framtiden komma att upptaga anstaltens verksamhet, torde längre fram bland annat komma att läggas undersökningar rörande lagrings- och bildningsförhållanden hos mossarne, det för fruktbarheten lämpligaste vattenståndet äfvensom de växtarter, hvaraf mossarne bildats;

2:o att på sitt försöksfält anställa speciella, vetenskapliga experiment för utredandet af alla de frågor, som beröra mossjordens uppbringande till bördighet. Dessa borde af anstalten utföras dels i lämpliga kärl, dels på ett försöksfält, beläget så nära som möjligt;

3:o att föranstalta och öfvervaka utförandet af olika kulturförsök på skilda ställen i landet. Dessa försök har jag tänkt mig utföras af pålitlige och intresserade landbrukare efter anstaltens anvisning och under dess kontroll, och skulle dervid anstalten endast bekosta gödningsämnena. De skulle omfatta användningen af bättre metoder för nyodling, brukning och gödning, pröfningen af nya redskap och växter samt utrönandet af lämpliga växtföljder. Särskildt måste vid ofvannämnda försöks anställande betonas deras karakter af försök, då de ju ofta kunna misslyckas, ty intet skulle kunna komma att skada anstaltens anseende så mycket i allmänhetens ögon, som om denna toge dem, icke för hvad de äro, blotta försök, utan för mönster, som anstalten ansåges skola hafva anbefalt till allmän efterföljd.

En motsvarighet till dem finnes i Frankrike uti de så kallade »Champs d'expérimentation»;

4:o att för allmänheten bekantgöra arbetenas resultat och att meddela råd och upplysningar i hvarje till mosskulturen hörande fråga.

Då emellertid statens inkomster för närvarande äro knappa, vill jag ej föreslå, att en helt ny, stor anstalt för ofvannämnda ändamål upprättas, utan vill inskränka mig till att anhålla om ett mindre anslag för utvidgning af den i Jönköping befintliga kemiska stationen i den riktning, jag här ofvan framhållit, och hoppas jag, att derigenom ett

väsentligt steg må blifva taget till befrämjande af denna för fosterlandet så viktiga sak.

På grund af det anförda får jag alltså hemställa,

det Riksdagen för utveckling af kemiska stationen i Jönköping, utom det i statsverkspropositionen begärda belopp, ställer till Kongl. Maj:ts förfogande ett anslag å extra stat för år 1889 af fem tusen kronor, på det att ofvannämnda kemiska station må kunna tjenstgöra äfven såsom mosskultur försöksstation.

Stockholm den 27 januari 1888.

J. W. Spånberg.

N:o 24.

Af herr **Holm**, om tillägg till 73 § konkurslagen.

Om ock åtskillige sysslomän förefinnas, som i förekommande konkursärenden underrätta de borgenärer, emot hvars bevakade fordringar anmärkning förekommit, åsidosätter likväl flertalet att iakttaga ett dylikt tillmötesgående, hvarigenom många borgenärers lagliga fordran blifvit af konkursdomstolen underkänd, därför att något stadgande i detta afseende nu icke finnes och att borgenär, hvilken är aflägsset boende ifrån tingsstaden och som till domhafvanden direkt insändt sina bevakningshandlingar, icke är i tillfälle att, utan särskildt och betungande ombud, förskaffa sig ifrågavarande underrättelse; och får